

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 35304
Nom: Intervenció logopèdica en dany cerebral sobrevingut
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 4,5
Curs acadèmic: 2026-27

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1203 - Grau Logopèdia	Facultat de Psicologia i Logopèdia	3	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1203 - Grau Logopèdia	Intervenció logopèdica en dany cerebral sobrevingut	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

BRINES BENLLIURE LOURDES

RESUM

L'assignatura Intervenció Logopèdica en Dany Cerebral Sobrevingut proporciona a l'estudiant de Logopèdia una formació especialitzada orientada al coneixement i la intervenció de les alteracions de la comunicació, el llenguatge, la parla, la veu, la deglució i altres funcions relacionades que apareixen com a conseqüència d'una lesió cerebral sobrevinguda.

El dany cerebral adquirit (DCA) engloba aquelles lesions que es produeixen de manera sobtada en persones que prèviament no presentaven dany cerebral, sent les seues principals causes els accidents cerebrovasculars (ictus) i els traumatismes cranioencefàlics, encara que també pot derivar d'altres malalties o processos neurològics.

Les seqüeles derivades del DCA poden afectar de manera significativa l'autonomia, la participació social i la qualitat de vida de les persones afectades, generant alteracions físiques, cognitives, conductuals i psicosocials que comprometen el seu funcionament quotidià. Entre els dèficits més freqüents destaquen les alteracions del llenguatge, la comunicació, la memòria, l'atenció, les funcions executives i la deglució, aspectes que constitueixen àrees prioritàries d'intervenció logopèdica.

L'assignatura proporciona els coneixements i les competències necessàries per al disseny, l'aplicació i l'adaptació de programes d'intervenció logopèdica dirigits a persones amb dany cerebral adquirit. Així mateix, ofereix una visió actualitzada de les pràctiques professionals basades en l'evidència per a l'abordatge de les alteracions de l'alimentació, la parla, el llenguatge i la comunicació en aquesta població.

Atesa la complexitat de les necessitats que presenten les persones amb DCA, l'atenció es desenvolupa

habitualment en el marc d'equips multiprofessionals. Per això, la matèria concedeix una rellevància especial al coneixement del paper específic del logopeda dins dels processos de rehabilitació, afavorint el desenvolupament de competències per a la col·laboració interprofessional i la coordinació amb altres professionals sanitaris i sociosanitaris. D'aquesta manera, l'alumnat adquirirà les eines necessàries per a contribuir de manera eficaç a la recuperació funcional, la inclusió social i la millora de la qualitat de vida de les persones amb dany cerebral adquirit.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

1203 - Grau Logopèdia

Obligació d'haver superat prèviament l'assignatura

35272 - Anatomia dels òrgans del llenguatge i l'audició

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Trobarem relació d'aquesta assignatura amb altres impartides a 1r curs: Neurologia i Neuropsicologia general i del Llenguatge. És important i recomanable per a l'alumnat recuperar el que s'ha après en aquestes assignatures per activar coneixements previs i reflexionar sobre l'impacte de patologies neurològiques en la comunicació.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

1203 - Grau Logopèdia

Dissenyar i dur a terme els tractaments logopèdica, tant individuals com col·lectius, i establir objectius i etapes, amb els mètodes, tècniques i recursos més eficaços i adequats, i atenent les diferents etapes evolutives de l'ésser humà, incloent-hi la perspectiva de gènere.

L'alumne/a coneixerà les diferents tècniques d'intervenció en dany cerebral sobrevingut.

L'alumne/a podrà programar una intervenció en un cas clínic de dany cerebral sobrevingut.

Presentar una adequada producció de la parla, estructuració del llenguatge i qualitat de la veu.

Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.

Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Dany cerebral adquirit: definició, criteris diagnòstics i classificació

En aquesta unitat temàtica s'aborden els aspectes conceptuals fonamentals del dany cerebral adquirit, incloent-ne la definició, les principals etiologies i els criteris diagnòstics. S'analitzen els sistemes de classificació utilitzats en la pràctica clínica i la seua utilitat per a orientar la planificació de l'atenció i la intervenció. Així mateix, s'estudia el concepte de consciència i la seua rellevància en la classificació de la gravetat del dany cerebral, amb especial atenció a l'estat de vigília sense resposta i a l'estat de mínima consciència.

2. Principis d'intervenció en dany cerebral adquirit

El propòsit d'aquesta unitat temàtica és abordar les diferents fases d'atenció al dany cerebral adquirit i el paper de la intervenció logopèdica en cadascuna d'elles. S'analitzarà la relació entre el dany cerebral adquirit, els dèficits cognitius i la funcionalitat, així com la conceptualització de la intervenció logopèdica des del model de la Classificació Internacional del Funcionament, la Discapacitat i la Salut (CIF) i l'escala FIM+FAM. Així mateix, s'estudiaran els principis d'intervenció logopèdica en persones amb dany cerebral greu, amb especial atenció a la síndrome de vigília sense resposta i a l'estat de mínima consciència.

3. Intervenció en la disfàgia orofaríngia neurògena

En aquesta unitat temàtica s'aborden els diferents enfocaments, tècniques i programes d'intervenció logopèdica dirigits al tractament de la disfàgia orofaríngia neurògena. S'analitzaran les implicacions del diagnòstic etiològic, especialment en els casos d'ictus i traumatisme cranioencefàlic, per a la planificació de la intervenció logopèdica en les alteracions adquirides de la deglució. Així mateix, s'estudiarà la Iniciativa Internacional d'Estandardització de la Dieta per a la Disfàgia (IDDSI) com a sistema de referència per a l'adaptació d'aliments i líquids en persones amb disfàgia.

4. Intervenció en les alteracions adquirides de l'expressió oral

En aquesta unitat temàtica s'aborden els diferents enfocaments, tècniques i programes d'intervenció logopèdica dirigits al tractament de les alteracions adquirides de l'expressió oral en persones amb dany cerebral adquirit. S'estudiaran les principals estratègies d'intervenció en la disfàgia i l'apràxia de la parla, així com el seu impacte en la comunicació funcional. Així mateix, s'analitzarà el disseny i la implementació de sistemes de comunicació augmentativa i alternativa (CAA) com a recurs de suport per a afavorir l'expressió oral i la participació comunicativa de les persones amb DCA.

5. Intervenció en les alteracions del llenguatge i la comunicació

En aquesta unitat temàtica s'aborden els diferents enfocaments, tècniques i programes d'intervenció logopèdica dirigits al tractament de les alteracions adquirides del llenguatge i la comunicació en persones amb dany cerebral adquirit. S'estudiaran les principals estratègies d'intervenció en les afàsies i altres trastorns de la comunicació derivats del dany cerebral, així com el seu impacte en l'activitat i la participació comunicativa. Així mateix, s'analitzarà el disseny i la implementació de sistemes de comunicació augmentativa i alternativa (CAA) com a recurs de suport per a afavorir la comunicació funcional. La unitat també abordarà l'entrenament conversacional, el paper de l'interlocutor clau i les estratègies orientades a promoure la participació comunicativa, així com l'assessorament familiar i l'elaboració d'informes clínics.

6. Dany cerebral adquirit infantil

En aquesta unitat temàtica s'aborden les principals conceptualitzacions del dany cerebral adquirit infantil i les seues implicacions per a la intervenció logopèdica. S'estudiaran les alteracions comunicatives i de les funcions orals no verbals secundàries al dany cerebral en la infància, així com els enfocaments i les estratègies d'intervenció més rellevants. Així mateix, s'analitzarà la coordinació intradisciplinària i multidisciplinària en els processos de rehabilitació, i el paper dels sistemes de comunicació augmentativa i alternativa (CAA) com a recursos de suport a la comunicació en xiquets i xiquetes amb dany cerebral adquirit.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	30,00
Laboratori	15,00
Total hores	45,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	3,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	20,00
Estudi i treball autònom	26,50
Preparació de classes	15,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	3,00
Total hores	67,50

METODOLOGIA DOCENT

- Classes magistrals per mitjà de presentacions powerpoint i vídeos sobre intervenció en dany cerebral sobrevingut.
- Pràctiques sobre com realitzar programes d'intervenció en casos clínics amb dany cerebral sobrevingut i vídeos de casos clínics de pacients reals sobre diverses intervencions en dany cerebral sobrevingut.
- Tutories programades individuals i grupals.
- Supervisió de treballs pràctics, orientació i resolució de dubtes.
- Treball autònom del/a estudiant: preparació de treballs, revisió de casos clínics, disseny de la intervenció, elaboració d'informes.
- Estudi de l'alumne, preparació i realització de les proves d'avaluació.

AVALUACIÓ

La informació per obtenir la qualificació final de l'assignatura s'obtindrà mitjançant dos procediments bàsics: avaluació final individual (examen final) i avaluació continuada o de progrés (activitats, informes i/o treballs individuals i de grup).

L'avaluació final individual, que reflectirà el nivell assolit al final del procés d'aprenentatge de l'assignatura, es realitzarà mitjançant examen escrit i representarà el 70% de la qualificació de l'assignatura, i el seu valor màxim serà de 7. L'examen serà teòric-pràctic mitjançant preguntes tipus test amb tres alternatives i cinc preguntes curtes de desenvolupament. Cal obtenir una qualificació de 5 en aquesta prova teest per superar l'assignatura.

L'avaluació continuada o de progrés del treball realitzat pels estudiants al llarg del curs es realitzarà a partir dels informes, comentaris escrits i orals i activitats realitzades a les sessions pràctiques que versaran sobre intervenció logopèdica en casos reals de pacients amb dany cerebral adquirit . Aquesta avaluació representarà el 30% de la qualificació de l'assignatura. Dins l'avaluació continuada es distingeixen dues parts ben diferenciades:

1.- Informe de les sessions pràctiques. Es farà un únic informe de pràctiques amb valor màxim de 2,50 punts. Les característiques es detallaran al començament del curs. Caldrà obtenir una qualificació de 5 a l'informe per superar l'assignatura.

2.- Altres activitats realitzades a les classes presencials: treballs individuals i participació activa en les activitats realitzades a classe, etc. El valor d'aquesta part és d'un màxim de 0,50 punts.

Les notes obtingudes a l'Informe de les sessions pràctiques es guardaran per a la segona convocatòria. Els treballs que no es presenten en el temps i forma requerits seran recuperables mitjançant prova escrita que es realitzarà en acabar la prova final oficial.

L'assistència a les classes pràctiques és obligatòria i per aprovar l'assignatura cal assistir com a mínim a un 80% de les classes. La no-assistència ha de ser deguda a raons de força major ben documentades (condició de salut sobrevinguda, mort de familiar fins a tercer grau, citació judicial, examen oficial, acompanyament a un familiar de primer grau per motius mèdics).

El/la professor/a podrà requerir entrevistes individuals o en petit grup per verificar el grau de participació i la consecució dels objectius que es persegueixin en qualsevol tasca desenvolupada. No acceptar aquesta verificació suposarà no superar la tasca/activitat en qüestió.

Donades les característiques de la matèria i de la titulació, s'exigirà un alt domini del llenguatge escrit a la presentació d'informes i activitats escrites.

La matrícula d'honor (MH) s'atorgarà a aquells alumnes que la nota de l'assignatura siga igual o superior a 9 i a la més alta del seu grup. L'obtenció de matrícula d'honor pot quedar supeditada a la realització d'un examen extraordinari oral en el cas de que dos estudiants tinguen la mateixa nota i només siga possible atorgar una MH. En cap cas l'examen restarà nota.

La còpia manifesta de qualsevol prova, tasca, activitat o informe, ja siga individual o grupal, que serveixi a efectes d'avaluació a l'assignatura, impossibilitarà superar la matèria. Davant de pràctiques fraudulentas es procedirà segons el que determina el Protocol d'actuació davant de pràctiques fraudulentas a la Universitat de València (ACGUV 123/2020): <https://www.uv.es/sgeneral/Protocolos/C83sp.pdf>

BIBLIOGRAFIA

Referències Bàsiques.

Ibáñez Alfonso, J., Del Barco, A., Romaguera, E., y Del Olmo, A. (2020). *Neuropsicología del daño cerebral sobrevenido por ictus y TCE*. Editorial Síntesis.

León Carrión, J. (2017). *Neurorrehabilitación y neuroterapia del daño cerebral traumático*. Editorial Síntesis.

Noé, E., Gómez, A., Bernabeu, M., Quemada, I., Rodríguez, R., Pérez, T., López, C., Laxe, S., Colomer, C., Ríos, M., Juárez-Belaúnde, A., González, C., Pelayo, R., y Ferri, J. (2024). Guía: Principios básicos de la neurorrehabilitación del paciente con daño cerebral adquirido. Recomendaciones de la Sociedad Española de Neurorrehabilitación. *Neurología*, 39(3), 261–281.

Paniagua, J., Susanibar, F., Murciego, P., Giménez, P., y García, R. (Coords.). (2019). *Disfagia. De la evidencia científica a la práctica clínica* (Vols. 1–2). Giunti EOS.

Terradillos, E., y López-Higes, R. (2016). *Guía de intervención logopédica en las afasias*. Editorial Síntesis.

Varios autores. (2007). *Logopedia y daño cerebral adquirido. Cuadernos FEDACE*. Federación Española de Daño Cerebral.

Referències Complementàries

Alonso, L., Serrano, J., y Fernández-Alcaraz, C. (2024). *Del cerebro a la cognición. Fundamentos de*

Neuropsicología. Editorial Síntesis.

Ardila, A. (2005). *Las afasias*. Universidad de Guadalajara.

Basso, A. (2012). *La afasia: conocer para rehabilitar*. Akadia Editorial.

Benson, D. F., y Ardila, A. (1996). *Aphasia: A Clinical Perspective*. Oxford University Press.

Clavé, P., y García, P. (Eds.). (2011). *Guía de diagnóstico y tratamiento nutricional y rehabilitador de la disfagia orofaríngea*. Editorial Glosa.

Diéguez-Vide, F. (2011). *Cerebro y lenguaje*. Editorial Médica Panamericana.

Duffy, J. R. (2013). *Motor Speech Disorders: Substrates, Differential Diagnosis, and Management*. Mosby.

Fernández del Olmo, A. (2025). *El cerebro es un cabrón: Historias de vidas alteradas por una enfermedad neurológica*. Kailas.

Fernández-Del Olmo, A., y Medina-Valera, M. I. (2022). What have we learned from aphasias in the 21st century? Neuroanatomical, cognitive, and diagnostic implications of the ventral language stream. *Neurology Perspectives*, 2(2), 87–99.

Gallardo, B. (2005). *Afasia y conversación: Las habilidades comunicativas del interlocutor-clave*. Tirant lo Blanch.

Gallardo, B., y Hernández, C. (2013). *Lingüística clínica*. Arco Libros.

Giménez Barriga, P., Murciego Rubio, P., Paniagua Monreal, J., y de Almeida Simão, M. (2024). *Abordaje de la disfagia en el paciente traqueostomizado*. Elsevier.

González Lázaro, P., y González Ortuño, B. (2024). *Afasia. De la teoría a la práctica* (2.ª ed.). Editorial Médica Panamericana.

González Rodríguez, B. (Coord.). (2012). *Daño cerebral adquirido: evaluación, diagnóstico y rehabilitación*. Síntesis.

Holland, A. L., y Elman, R. J. (2020). *Neurogenic Communication Disorders and the Life Participation Approach: The Social Imperative in Supporting Individuals and Families*. Plural Publishing.

Luria, A. R. (1984). *Conciencia y lenguaje*. Visor.

Luria, A. R. (2010). *Mundo perdido y recuperado: Historia de una lesión*. KRK Ediciones.

Melle, N. (2007). *Guía de intervención logopédica en disartria*. Editorial Síntesis.

Rubio Bruno, S., y Ardila, A. (2021). *La afasia por expertos*. Akadia Editorial.

Sacks, O. (1997). *Un antropólogo en Marte*. Anagrama.

Simmons-Mackie, N., King, J., y Beukelman, D. (2013). *Supporting Communication for Adults with Acute and Chronic Aphasia*. Brookes Publishing.

Walker, S., y Wicks, B. (2018). *Educating Children and Young People with Acquired Brain Injury*. Routledge.